

tem meg, melyik lapban jelent meg. Egy óra múlva 230 volt a vérnyomásom. Ha fölébe nem kerülök az izgalomnak, éreztem, el vagyok veszve. S nem akartam, hogy a tördöfés ilyen jól sikerüljön. Galilei szellemét, a kísérletezést, az objektív megfigyelést hívtam segítségül. Eltökéltem, hogy az izgalmat teszem tanulmány tárgyává (vajon az izgalom maga a vérnyomásfokozó vagy az intenzív gondolkodás, amelyre az agyat kényszeríti) s ezen az állapoton is kipróbálom bevált vérnyomás-leszorító módszereimet. A friss hódarában még gyertyagyújtás előtt kirohantam a Hűvösvölgy felé, véletlenül épp a Lipótmezőig, nótákat dúdoltam, utána brómot szedtem be s a karácsonyfa alá úgy állottam, hogy el ne rontsam a többiek örömét. A vacsora alatti beszéd megint kóvályogtatni kezdte körülöttem a világot; kimentem a konyhába, s tizenegyig mostam a rengeteg karácsonyi edényt. Utána 190 volt a vérnyomásom... Vagyis az izgalomban a gondolkozási kényszer a vérnyomás-ugrasztó. A parasztek tudják ezt. Vásárhelyen az egyik patikába a jelenlétemben jött be egy anyóka: kérek valamit gondolkodás ellen."

A méltánytalanságra Németh a kísérletező szellem józanságával válaszolt. „A már egyszer kiküzdött világképhez a keserű élettapasztalatok ellenére is hű maradt. Se renegátot, se lázadót nem formált belőle a fordítói gályapad. Illúzióit apasztotta, nem hitét. A ráfröccsent sár mögött is vállalta az eszme tisztaságát. A személyi kultusz és a dogmatizmus politikája ugyan riasztotta, de egyetlen pillanatra sem állította szembe a szocializmus ügyével.” S végső soron tán éppen ezt rejti a zászlóssa lefokozott ezredes metaforája: a lélek fiatalon megőrzött tisztaságát. És éppen ez Németh László, azaz a magyar irodalom életében Vásárhely legnagyobb ajándéka. Vásárhelyi korszakában formálódott egy sok tekintetben nyersebb és türelmetlenebb alkatból az az új Németh László, akinek toleranciája, bölcsessége, belátása nélkül a nehéz éveit után újjászülető magyar irodalom és magyar szellemi élet elképzelhetetlen. Ezt érteti meg Grezsa Ferenc *Németh Lászlója*, így és ezért rajzolhat új és életet képező hőse vásárhelyi korszakáról. (*Szépirodalmi*, 1979.)

FRITZ MIHÁLY MUNKÁJA